

I vår får Sverige ytterligare ett nytt naturum. Då invigs naturum Vänerskärgården-Victoriahuset vid Läckö slott. Arkitekterna Mattias Lind och Ulla Antonsson har därmed utfört ännu ett uppdrag i samarbete med den svenska naturen.

TEXT *Annica Kvint* FOTO *Melker Dahlstrand*

Naturen och kulturen. Det var de två utgångspunkterna när White Arkitekter ritade naturum Vänerskärgården-Victoriahuset utanför Lidköping. Byggnaden, som smyger sig in mellan skog och vassbälten i den känsliga miljön kring Läckö slott, har böljande barockformer som lekfullt samspelar med det närliggande slottet. Men träfasadens brokiga ribbverk knyter snarare an till skärgårdens vegetation.

–I de flesta fall står naturum i ensamt majestät, men i det här fallet hade vi också ett stycke arkitekturhistoria att förhålla oss till. Att försöka »tävla« med Läckö slott kändes uteslutet, säger arkitekten Mattias Lind, som tillsammans med sin kollega Ulla Antonsson var ansvarig arkitekt för projektet.

Naturumets uppbrutna fasad ger besökarna fina möjligheter att blicka ut över Vänerlandskapet. Den kraftiga reliefen i den invändiga lockpanelen skapar tillsammans med de böljande formerna en fin ljus- och skuggbildning i rummet, där flätad, obarkad pil och hassel, inspirerad av

slottsträdgårdens flätade korgar, också tagit plats.

Victoriahuset, som invigs våren 2013, är ett samarbete mellan Statens fastighetsverk (SFV), Naturvårdsverket, Lidköpings kommun, Sparbanksstiftelsen Lidköping, Sparbanksstiftelsen Väst, Västra Götalandsregionen och Stiftelsen Läckö slott. 2007 gav parterna bort byggnaden i en symbolisk 30-årsgåva till kronprinsessan Victoria, hertiginna av Västergötland. Visionen var att skapa en mötesplats för alla och att berika området genom att berätta om den unika västgötska naturen och kulturmiljön. SFV ville också ha en ny restaurang som

MED NATUREN

som uppdragsgivare

»Naturum-projekten har tillåtit mig att ›konsumera‹ den svenska naturen på ett sätt som jag aldrig gjort tidigare«

ersättning för den nuvarande på Läckö slott samt ett femtontal övernattningsrum.

Floran och faunan runt Läckö slott är omtalad. Väneren har med sina 22 000 öar, holmar och skär norra Europas största sötvattensskärgård. Området utsågs 2010 av Unesco till Sveriges andra biosfärområde, skapat av

människor, vilket betyder att det är ett kulturlandskap som ska skyddas.

– Men det är inte bara naturen som gjort det här projektet speciellt, säger Mattias Lind. Arbetet har varit omgivet av ett fantastiskt engagemang från alla involverade, från Statens fastighetsverk till Skanska Skaraborg.

– Jag har sällan sett ett så välstädat bygge som det som de bistod med. Dessutom har Läcköstiftelsens vd Magnus Lönnroth varit bra på att omge sig med människor med ett långsiktigt engagemang, inte minst i val av trädgårdsmästare och restauratör, vilket förstas påverkar helhetsintrycket.

Arkitekterna Ulla Antonsson, Pär Andreasson och Mattias Lind har ritat naturum Vänerskärsgården-Victoriahuset.

Byggnader i ett naturum ska ha högarkitektonisk kvalitet

ARKITEKTRITADE NATURUM

Många naturum är spektakulära när det gäller arkitektur och form. De ska vara attraktioner i sig och väl anknyta till det omgivande landskapet. Sedan den nya handlingsplanen för arkitektur, form och design lades fram av regeringen 1997 – och som betonade att offentliga byggnader ska vara föredömliga när det gäller kvalitet – har extra tyngd lagts på arkitekturritade naturum. Här är de som byggts sedan dess:

Fulufället, Dalarna

Arkitekt: **Gunilla Hagberg, White Arkitekter Hornborgasjön, Västergötland**

Arkitekt: **Gunilla Hagberg, White Arkitekter Höga kusten, Ångermanland**

Arkitekter: **Mattias Lind och Ulla Antonsson, White Arkitekter**

Kosterhavet, Bohuslän

Arkitekter: **Mattias Lind och Ulla Antonsson, White Arkitekter**

Ottenby, Öland

Arkitekter: **Staffan och Inger Strindberg, Strindberg Arkitekter**

Stendörren, Södermanland

Arkitekt: **Per Liedner, Formverkstan**

Stenshuvud, Skåne

Arkitekter: **Eva Maria Persson och Ebba Sjödahl, Ord och Hus**

Stora mosse, Småland

Arkitekter: **Mattias Lind och Ulla Antonsson, White Arkitekter**

Tyresta, Stockholm

Arkitekt: **Per Liedner, Formverkstan**

Tåkern, Östergötland

Arkitekt: **Gert Wingårdh, Wingårdh Arkitektkontor**

Vattenriket, Skåne

Arkitekt: **Fredrik Pettersson, White Arkitekter**

Vänerskärsgården-Victoriahuset

Arkitekter: **Mattias Lind och Ulla Antonsson, White Arkitekter**

Värmland

Arkitekt: **Gunilla Hagberg, White Arkitekter**

White Arkitekter har genom åren vunnit många av Naturvårdsverkets arkitektävlingar om naturum till svenska nationalparker, naturreservat, biosfärsområden och världsarv. Och Mattias Lind har blivit något av Whites Mr. Naturum. Tillsammans med kollegan Ulla Antonsson står han bakom sju av de nio svenska naturum som skapats under det senaste decenniet. Något han, som gammal fågelskådare, definitivt inte haft någonting emot.

– Sveriges satsning på naturum som inkörsport till landets förnämsta naturupplevelser är en massiv investering i turism, folkhälsa och naturvård. Men det är också den största svenska offentliga beställningen av kvalificerad

arkitektur i vår tid, fullt jämförbar med norska vägverkets designade utsiktsplatser som gett eko över världen, säger Mattias Lind.

– För mig personligen har naturumprojekten tillåtit mig att »konsumera« den svenska naturen på ett sätt som jag aldrig gjort tidigare. Projekten har på allvar fått mig att inse hur oerhört rikt och varierat det svenska landskapet är, sammanfattar han.

Han berättar om naturum Höga Kusten, där man har världens högsta landhöjning och byggnaden handlade mycket om att förhålla sig till det 295 meter höga Skuleberget. Med hjälp av vad han kallar »geologisk kirurgi« gjordes ett precist snitt rakt in i urberget. En flik av terrängen lyftes sedan upp så att naturummet kunde skjutas in till hälften. Resultatet blev vad tävlingsjuryn karakteriserade

som »en lågmäld men ändå skulpturalt uttrycksfull byggnad i nära samspel med platsen, berget och havet«.

Naturum Store Mosse i småländska Hillerstorp, som Lind och Antonsson ansvarade för några år tidigare, var något helt annat. Här ligger byggnaden insmugen i brynet där skogen tar slut och mossen tar vid. Eftersom den bärs upp av en sorts brokonstruktion ser den ut att sväva en meter över tuvorna. Mattias Lind är mycket nöjd över att ha bidragit med en byggnad som har utsikt över den öppna mossen.

– Mossen har en 14 000 år lång och oerhört intressant historia, som berättas i utställningen. Byggnaden är helt konstruerad av lokala träslag, grovt bearbetade men sammanfogade med hög precision. Bänkar, bord, bokhyllor och dörrar är gjorda av samma typ

»Sveriges satsning på naturum som
inkörsport till landets förnämsta natur-
upplevelser är en massiv investering.«

av granpanel som väggar, tak och golv. Inomhus är allt virke obehandlat och utvändigt är träpanelen rötskyddad med brunsvart trätjära.

Mot slutet av 2012 kommer naturum Kosterhavet att slå upp portarna, som en entré till Sveriges första marina nationalpark. Här är byggnaden omsorgsfullt inpassad i fiskeläget Ekenäs småskaliga bebyggelse. Med slät fasad i faluröd träpanel hämtar den inspiration i de kustnära sjöbodarnas sakliga karaktär. Till och med taket har röd träpanel. Men det är utformat med

diagonala takåsar, vilket ger byggnaden personlighet i förhållande till skärgårdens äldre bebyggelse.

– Som arkitekt är det naturligtvis fantastiskt att få jobba med naturum, konstaterar Mattias Lind. Det handlar om små byggnader i väldigt speciella sammanhang och en kvalitetsbeställare som vill mycket. Att vi som arkitekter fått möjlighet att påverka både mark, hus och utställningar är också väldigt positivt. Helhetstänkande är viktigt när man ska få naturumsbesökare att uppleva att naturen är nära. *

NATURUM – EN INKÖRS-
SPORT TILL NATUREN

Naturum, med ett »r«, är ett varumärke inregistrerat av Naturvårdsverket. Ett naturum ska på ett sakligt och lustfyllt sätt berätta om områdets natur och kultur. Byggnader och information ska vara estetiskt tilltalande och ha hög arkitektonisk kvalitet. Material och drift ska präglas av miljötankande. Alla naturum är bemannade med kunnig personal och det kostar inget att komma in.

Landets första naturum öppnades 1973 och Naturvårdsverket har till dags dato uppfört cirka 30 stycken runt om i landet. Några kommuner har också stått som byggherrar för mindre anläggningar. Totalt finns det i dag ett fyrtiotal naturum i Sverige. Där står det bland annat att »ett naturum ska utgöra en attraktion i sig genom sin utformning och sitt innehåll, samtidigt som det bör förstärka platsens eller områdets värde och identitet.«

De flesta naturum ligger i eller i nära anslutning till välbesökta områden, ofta nationalparker och naturreservat.